

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Ansgars Eftermæle

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Ansgars Eftermæle", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_312_7-com-root.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

lat., "vi tror, at han ved Guds Naade som Løn for hin gode Strid vil paa den almindelige Opstandelsesdag herlig og salig gaa ind i Himmeriges Rige, ledsaget af en stor Skare af troende, som han har vundet for Herren af det danske og svenske Folk." Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 29 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 167).

gerningens.

En silding er en person, som er født sent i forhold til en bestemt begivenhed eller periode. Ansgar er født sent i forhold til Jesu (øvrige) apostle.

storhedstiden for det katolske pavedømme.

ganske vist.

også.

hverken.

ifølge.

uvurderlig.

alt andet end; på ingen måde.

lat., sandfærdig, oprigtig.

ganske vist.

dvs. historikere.

gerninger.

det vil sige.

gejstlige.

Grundtvig sigter her til Ansgars dagbog, som omtales i visse kilder, men hvis eksistens ikke har kunnet verificeres. Dagbogen går under varierende betegnelser, men med Manuale som fællestræk, fx "Manuale S. Ansgarii" og "Manuale sive Diarium", jf. bl.a. indledningen til Jacob Langebeks udgave af Rimberts latinske tekst (*Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi*, bind 1, 1772, s. 428). Se også P.F. Suhm *Historie af Danmark*, bind 9 (1808), s. 263; *Ansgars Levned*, overs. P.A. Fenger & H. Olrik (1885), s. 163; og Charles H. Robinson *Anskar. The Apostle of the North. 801-865*, (1921), s. 110.

allerede.

hver for sig, enkeltvis.

rimelighed i relation til de historiske forhold.

indtil videre.

agtværdig, pålidelig mand; dansk mand.

Ifølge Grundtvigs udlægning fandtes der kun én Rimbart, jf. note 6 nedenfor samt s. 147, note 31, og s. 151, note 35. Forskningen har dog siden kunnet identificere to personer: den frankiske ærkebiskop Rimbart og den danske biskop Rimbart i Sverige.

lat., hertil, så langt.

ubuden gæst.

blev sendt hen.

historisk bevis.

lat., født af danskere; af dansk afstamning.

tom snak; vrøvl.

historisk bevis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

blev opdraget.

allerede.

blev sendt hen.

fået, modtaget.

jernscepter, dvs. en herskers strenge styre.

tid med krig, ufred og blodsudgydelser. Udtrykket blodtid har ikke kunnet findes i danske ordbøger, men findes i *Svenska Akademiens Ordbok* med angivelse af kilder fra begyndelsen af 1800-tallet.

til.

omvæltning, oprør.

voldsom.

gik i krig, brugte våbenmagt som tidsfordriv. Ordspil dels på udtrykket 'at drage en stålhandske på', dvs. at iføre sig en rustningshandske; dels på børneleken 'drage handsker', hvor to eller flere skiftevis lægger deres hænder oven på hinandens.

fornemme slægter.

frankisk kongeslægt (ca. 450-751).

germansk stamme.

Grundtvigs udlægning er usikker og kan ikke verificeres; cing betyder på bl.a. angelsaksisk konge.

krigerisk, stridbar.

Grundtvigs udlægninger er usikre og kan ikke verificeres; hilde betyder på bl.a. angelsaksisk krig, kamp.

germansk stamme (fra ca. år 200); alemannerne var egl. en sammenslutning af forskellige germanske stammer.

frankisk-austrasisk stormandsslægt fra midten af 600-tallet, hvortil Karl den Store hører.

forfædre.

turko-mongolsk rytterfolk fra Sortehavsområdet. De beherskede fra 500-tallet hele Donau-området og blev slået af karolingerne i slutningen af 700-tallet.

litterære studier i Biblen.

omvæltningen, oprøret.

rejst ud (gl. pluralisform af udgå).

forståeligt nok.

dvs. vildtbane, jagtterræn.

fra Northumbria, nordengelsk kongedømme fra 600-tallet.

oldisl., stor, overmenneskelig.

på oldislandsk.

angelsak., stor, universel; helhed (i sammensætninger).

bemærkelsesværdigt; vigtigt.

sandelig.

den anden.

forfædre.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bemærkelsesværdige.

modtog.

næsten ikke (til).

plejesøn, her i overført betydning: slægtning. Der sigtes til skjoldungen Harald Hildetand, som via Skjold var direkte blodsbeslægtet med Odin. Som optakt til Bråvallaslaget blev den gamle Harald opfordret eller narret af Odin (forklædt som den nære ven Brune) til at gå i krig med kong Ring, jf. Saxos *Danmarkshistorien*, 7,12,1-2. Stoffet behandles også af Grundtvig i "Saga om Haldans Sønner og Harald Hyldetan", *Danne-Virke* 1 (1816), s. 356-392.

begår landsforræderi.

krigere, helte.

krigeriske handlinger.

opholdsværelse eller separat bygning for kvinder.

sigter muligvis til den svenske sagnkonge Anund, som i midten af 800-tallet blev fordrevet fra Sverige, jf. *Ansgars Levned*, kap. 16.

Betydningen er i denne sammenhæng uvis. Normalt bruges bragemål synonymt med bragesnak, dvs. en høj, vidtløftig taleform; her muligvis i betydningen: kampsang. Regnar Lodbrogs forvovenhed og blodtørst kendes primært fra Saxo, *Regnar Lodbrogs Saga* og *Krákumál* eller *Krakamál*, som ifølge traditionen er Lodbrogs dødsdigt fremsagt af ham selv i fangekælderens hos den engelske kong Ella. Netop dette digt opremser i buldrende og drabelig vers alle Lodbrogs krigsbedrifter. Måske har Grundtvig skrevet bragemål, hvor han mente kragemål eller krakamål.

klagesange.

afgrænsede landområder, enemærker.

allerede.

for halvdelens vedkommende.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.847, og Grundtvig 1845, nr. 2.132.

ikke mindst, især.

mangel.

kaste sig ud i.

også.

forestillinger om heltegerninger og krigsbedrifter.

dvs. og det er store ting; og det er et særsyn.

vænnet af.

forskellig.

tydeligvis.

forbinder.

bemærkelsesværdige.

tydeligvis, tydeligt.

afvejede, forudbestemte.

for dette.

godtgjort, at de besidder.

indtræffe.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bemærkelsesværdig.

opdigtningen.

da.

dvs. i spidsen for skaren.

gik (præteritum pluralis af gange, en sideform til gå).

bevidner.

allerede.

havde opgivet eller tilsidesat alvoren.

herliggjort; overjordisk.

forunderlig; vidunderlig.

dvs. syntes.

dvs. fireogtyve.

dvs. syntes.

skue ind i, få indblik i.

dvs. syntes.

også.

således.

bemærkelsesværdige.

absolution, syndsforladelse.

henrykkedes.

endnu.

uerfarent, uprøvet.

således.

dvs. pinte.

som man kan forstå eller forestille sig.

således.

da.

bestemt, med sikkerhed.

for at.

modtage.

hvis.

følelsesløse og udeltagende personer.

da.

omtales, angives.

modtog.

meldte, angav.

hvis.

uklar hentydning; de johanmagnæiske konger sigter til Johannes Magnus' historieværk *Historia de omnibus Gothorum Sveonumque regibus* (Alle gøter- og sveerkongers historie) (1554), som gennemgår Sveriges tidlige historie.

proviant; foder.

diskuteret.

således.

forblev, boede.

lat., 'et brev, som kongen med egen hånd på den der brugelige måde havde skrevet' (overs. GV).

i det at tvivle.

ærkebispesæde i Nordalbingien, provins nord for Elben i hertugdømmet Sachsen.

officiel udsending.

dvs. syntes.

præster og munke, som underviste i kristendom.

relikvier.

dvs. fældede, dræbte.

lat., "et herligt Arbejde, som var opført efter Ærkebiskoppens Anvisning". Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 14 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 84).

lat., at bygge.

i sin magt.

velvillige handling, tjeneste.

allerede.

modtage korsets tegn, primsigne.

bemærkelsesværdigt.

åbenlyst.

forhandlede.

dristede.

så smertelige tildragelser var hændt ham.

dvs. syntes.

hør (imperativ pluralis).

mærk (jer) (imperativ pluralis).

ganske.

allerede.

lat., sendebud og tegn; budskab og varsel.

kendetegn.

dvs. syntes.

jf. Mau nr. 1.953; åbenbarlig betyder åbenlyst.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

meget lang.

fædrelandet.

modtaget.

begynder det at tage af.

lat., I indfører (og sætter ham) over jer.

lat., os.

også.

dvs. tilstede, tillade.

bortgåede, afdøde.

Det vides ikke, hvilken kong Erik der sigtes til, jf. Hans Olriks kommentar i Rimbert 1926, s. 142, samt *Svenskt Biografiskt Lexicon*. Grundtvigs form Gammel-Erik er desuden en ældre betegnelse for fanden.

blandt guderne, med i gudernes kreds.

gave(r).

efterfølgelse af Kristus; kristendom.

lat., "Thi det er Skik dèr til Lands, at ethvert offentligt Anliggende mere afhænger af Folkets enstemmige Vilje end af Kongens Magt." Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 23 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 141).

som man kan forstå eller forestille sig.

om hjælp.

bryst (som sjælens eller følelsernes sted).

allerede.

højeste embedsmand.

gammel mand med gråt skæg.

hør (imperativ pluralis).

hvad angår den gud.

ham.

nødvendigt.

fornemmede, forstod.

på grund af vikinger.

forkaste, afvise.

dvs. tilstede, tillade.

forhold, omstændigheder.

se (imperativ pluralis).

skab ikke hindringer for jer selv.

hvis.

talt færdigt.

meget.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

endnu, fortsat.

forberedte.

forgænger.

forgængers.

egl. tidsfrist, her nærmest: stadier.

således.

generation, ca. 30 år.

allerede.

også.

nyudsprungne grene eller kviste.

også.

munkecellen.

ganske vist.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 72.

daner, dansker.

erfarede, hørte om.

præst.

lat., tilstrækkelig eller særdeles skikket, duelig.

lat., meget villig.

også.

udrejsen.

allerede.

egnet.

lat., (blandt) danske; Danmarks.

lat., (blandt) røvere.

lat., vej; rejse.

erfarede.

modtaget.

lat., "han har ved Guds Naade frit forvaltet de guddommelige Sakramenter hos dem indtil denne Dag." Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 29 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 164).

lat., så længe, indtil dette tidspunkt.

lat., "Medens dette gik for sig". Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 29 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 163).

rimelighed.

dvs. syntes.

allerede.

erindre, lægge sig på sinde.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

åbner sig og bliver forståelige, klarere.

hviledagens, dvs. søndagens.

også.

lat., trællearbejde.

have vejledt.

dvs. pavedømme; nedsættende om den katolske tro.

bemærkelsesværdig.

lat., "Han paalagde ham ligesom de øvrige [præster]". Citat fra Rimberts *Ansgars Levned*, kap. 29 (overs. P.A. Fenger & H. Olrik 1926, s. 164).

Ifølge Grundtvigs udlægning fandtes der kun én Rimbart, jf. ovenfor s. 106 og 147, note 31. Forskningen har dog siden kunne identificere to personer: den frankiske ærkebiskop Rimbart og den danske biskop Rimbart i Sverige.

med sikkerhed.

ytrer.

andet end.

gerning.

gennemtrængt, opfyldt.

uoverlagte; upålidelige.

foran.

Udtrykket er dobbelttydigt; dels betyder det et par vældig gode øjne, dels betegner det 'onde øjne', som forhekser eller forvrænger, hvad de ser på.

rimelig.

bemærkelsesværdige.

allerede.

stadig.

død.

pudsige.

hypnotisere (dvs. erklære for humbug og overtro), jf. det efterfølgende nymodens fingerknips.

yndere, dyrkere.

forunderligt; mirakuløst.

underfuldes, mirakuløses.

drog ud for at.

bemærkelsesværdig.

udtalelse.

naturlig, berettiget.

hospitaller for pestsmittede, fattige og sindssyge.

ganske vist, nok.

dog.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

nøjsom.

i meget små portioner.

dvs. syntes.

modtaget.

ganske vist.

undertrykke, dæmpe.

hverken.

fordømme selv.

fornødenheder.

tøj af groft stof vævet af hår fra en hestehale eller lignende; brugt under bodsøvelser.

da.

død.

Han havde ordnet sine sager før sin død.

den athanasianske trosbekendelse, som fejlagtigt tilskrives Athanasius. Betegnelsen trossalme skyldes formentlig, at trosbekendelsen ofte blev sunget som led i gudstjenesten.

modtog.

bemærkelsesværdige.

krævede; evt. optog, fyldte.

således.

således.

egne, enemærker.

springer ud, grønnes.

Anvendt litteratur

- *Ansgars Levned* (1885), overs. P.A. Fenger & H. Olrik. København
- Johannes Magnus (1554) *Historia de omnibus Gothorum Sveonumque regibus*. Rom
- Langebek, Jacob (1772) *Scriptores Rerum Danicarum Medii Ævi*, bind 1. København
- Rimbert (1926) *Ansgars Levned*, overs. P.A. Fenger & H. Olrik, 5. udgave. København
- Robinson, Charles H. (1921) *Anskar. The Apostle of the North. 801-865*. London